Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto
10.11.2022

Erityisasiantuntija Mikko Hirvi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 241/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Esityksen tausta ja tavoitteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/784 verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta astui voimaan 7.6.2022.

EU-asetuksen tarkoituksena on estää verkkoympäristön hyödyntäminen terroristisessa tarkoituksessa. Tavoitteena on, että terroristista propagandaa sisältävä laiton verkkosisältö poistetaan mahdollisimman pian tai estetään pääsy siihen, jotta estetään sisällön jakautuminen edelleen muille verkkoalustoille.

EU-asetukset ovat suoraan sovellettavaa oikeutta. Asetus edellyttää kuitenkin kansallista lainsäädäntöä, koska sen 12 artiklan mukaisesti kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi viranomainen, jonka toimivaltaan kuuluu: a) poistamismääräysten antaminen 3 artiklan nojalla; b) poistamismääräysten arviointi 4 artiklan nojalla; c) erityistoimenpiteiden toteuttamisen valvonta 5 artiklan nojalla ja d) seuraamusten määrääminen asetuksen 18 artiklan nojalla.

Esityksen tarkoituksena on antaa edellä mainittuun EU-asetukseen liittyvä täydentävä kansallinen sääntely. Ehdotuksessa esitetään, että terroristista sisältöä koskevien poistamismääräysten ja rajat ylittävissä tilanteissa toisen jäsenvaltaisen toimivaltaisen viranomaisen tekemien poistamismääräysten arvioinnin osalta toimivaltainen viranomainen olisi poliisi. Erityistoimenpiteitä koskevien päätösten osalta toimivaltainen viranomainen olisi Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ja seuraamusten määräämisen osalta toimivaltainen viranomainen olisi Poliisihallitukseen perustettava sopimuskollegio, joka koostuisi nimetyistä poliisin

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

edustajista. Esityksen mukaan toimivaltaiset viranomaiset eivät saisi EU-asetuksessa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan pyrkiä saamaan tai ottamaan vastaan ohjeita miltään muulta taholta.

Ehdotuksessa säädettäisiin lisäksi toimivaltaisten viranomaisten tiedonsaantioikeuksista. Liikenne- ja viestintävirastolle esitetään oikeutta saada välttämättömiä tietoja asetuksen 5 artiklan nojalla toteutettavaa erityistoimenpiteiden valvontaa varten. Tarvittavat tiedot koskevat erityisesti poliisin antamien poistamismääräysten noudattamatta jättämistä. Valvonnan kannalta on tärkeätä tietää, onko säilytyspalveluntarjoaja jättänyt noudattamatta toimivaltaisen viranomaisen antamaa terroristiseksi katsotun sisällön poistamismääräystä.

Poliisille esitetään oikeutta saada välttämättömät tiedot, joita se tarvitsee asetuksen 3 ja 4 artiklan mukaisten tehtävien suorittamista varten. Tietojensaantioikeus koskisi myös salassa pidettäviä tietoja sekä myös välttämättömiä henkilötietoja.

Esityksessä perustettavaksi ehdotettava kolmijäseninen seuraamuskollegio olisi Poliisihallitukseen sijoittuva uusitoiminto, joka voisi määrätä asetuksen rikkomisesta tai laiminlyönnistä seuraamusmaksun. Seuraamuskollegio ei olisi päätoiminen vaan se kokoontuisi tarvittaessa.

Esityksessä ehdotetaan, että Poliisihallitus nimeäisi seuraamuskollegioon jäseneksi kolme edustajaa, joista yksi toimii kollegion puheenjohtajana. Jokaiselle jäsenelle nimettäisiin lisäksi varajäsen. Seuraamuskollegion jäsen tai varajäsen ei saisi olla virassa, jossa hänen tulisi antaa asetuksen 3 artiklassa tarkoitettuja poistamismääräyksiä tai arvioida 4 artiklassa tarkoitettuja rajat ylittäviä poistamismääräyksiä. Ehdotuksen mukaisesti seuraamuskollegio olisi päätösvaltainen kolmijäsenisenä ja se tekisi päätöksensä esittelystä.

Seuraamuksia määräävälle seuraamuskollegiolle esitetään oikeutta salassapitosäännösten estämättä saada maksutta tehtäviensä hoidon kannalta välttämättömät tiedot. On tärkeää, että seuraamuskollegiolla on tiedossa kaikki asiaan vaikuttavat seikat, jotta se pystyy harkitsemaan ja määräämään seuraamusmaksun asetuksen mukaisesti.

Ehdotuksessa esitetään, että seuraamuskollegio voisi asettaa seuraamusmaksun asetuksen 2 artiklassa tarkoitetulle säilytyspalveluntarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomasti rikkoo tiettyjä asetuksen velvoitteita. Esityksen mukaan seuraamusmaksu voisi oikeushenkilöiden osalta olla vähintään 1000 euroa ja korkeintaan 100 000 euroa ja luonnollisten henkilöiden osalta vähintään 500 euroa ja korkeintaan 10 000 euroa.

Seuraamusmaksun suuruuden tulisi esityksen mukaan perustua kokonaisarviointiin ja seuraamusmaksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle. Asetuksessa säädetään erikseen, että asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa säädettyjen velvoitteiden systemaattisesta tai jatkuvasta noudattamatta jättämisestä seuraamusmaksun olisi oltava enintään 4 prosenttia säilytyspalvelun tarjoajan edellisen tilikauden kokonaisliikevaihdosta. Seuraamusmaksu voitaisiin myös tiettyjen ehtojen täyttyessä jättää määräämättä. Seuraamusmaksua ei myöskään voitaisi määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Ehdotuksessa esitetään, että toimivaltainen viranomainen ei saisi määrätä seuraamusmaksua, jos sitä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

Esityksen mukaan seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön noudattaen sakon täytäntöönpanosta annettua lakia (672/2002). Seuraamusmaksu vanhenisi viiden vuoden kuluttua lainvoimaisen päätöksen tekemisestä. Esityksessä säädettäisiin, että seuraamuskollegion asettamaan seuraamusmaksuun voisi hakea muutosta hallintotuomioistuimesta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaisesti.

Ehdotuksessa esitetään, että lakiin sakon täytäntöönpanosta (672/2002) 1 § 2 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että verkossa tapahtuvaan terroristisen verkkosisältöön puuttumisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu pannaan täytäntöön siten kuin laissa sakon täytäntöönpanosta säädetään.

Voimaantulo

Ehdotuksessa esitetään, että lait tulisivat voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen. EU-asetusta verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta on sovellettu 7.6.2022 lähtien.